

A tudományegyetem díszdoktora: Baróti Dezső

Baróti Dezső pályáját dr. Mikola Tibor, a bölcsészettudományi kar dékánja ismertette a díszdoktor-avató ünnepi tanácsülésen. A szegedi egyetemre Radnóti Miklóssal egyidőben, 1930-ban iratkozott be, s végigjárta az egyetemi élet valamennyi grádicsát; díjtalan gyakornokként kezdte, s a rektori székből állították föl 1957-ben, amikor a forradalom napjaiban tanúsított magatartása miatt letartóztatták. 1931-ben egyik alapítója volt a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának, s közeli barátja Buday Györgynek, Radnótinak, Ortutay Gyulának. Tudományos érdeklődésének középpontjában a magyar és a francia irodalomtörténet, Dugonics András, Bessenyei György, Csokonai Vitéz Mihály, illetve Ady Endre és Radnóti Miklós művészete állt, másfelől a francia felvilágosodás és biedermeier. Doktori értekezését Dugonics András és a barokk regény címmel írta, doktori esküjét 1934-ben ugyanabban a teremben tette, ahol most az egyetem díszdoktorává avatták. 1938-ban szerzett középiskolai tanári oklevelet, 1943-ban a szegedi egyetem magántanárként habilitálta Praeromantika és biedermeier tárgykörből. Sík Sándor gyakornoka és tanársegédje volt, majd tanár az újabb magyar irodalomtörténeti tanszéken. 1952 és 55 között a bölcsészkar dékánja, majd 1957. tavaszán az egyetem rektora.

A forradalom napjaiban és a következő néhány hónapban tanúsított magatartása miatt letartóztatták, állásából elbocsátották, 1957. októberében két és fél évi, majd egy év múlva, a Legfelsőbb Bíróság ítéletével egy évi felfüggesztett börtönbüntetést

Az egyetem által adható legmagasabb kitüntetést, a díszdoktori címet adományozta a József Attila Tudományegyetem Tanácsa dr. Baróti Dezső emeritus professzornak, az irodalomtudomány doktorának. Az avatás kedden délután volt az egyetem aulájában. A JATE új díszdoktora Gondolatok az egyetem történetéről címmel tartott előadást. Az avatási ünnepség előtt az irodalmi tanszék oktatói, egykori munkatársai és tanítványai köszöntötték Baróti Dezsőt nyolcvanadik születésnapja alkalmából és átnyújtották az irodalomtörténeti Acta új füzetét, amelynek tanulmányírói munkájukat a professzornak ajánlották.

kapott. A Petőfi Irodalmi Múzeumban jutott álláshoz. 1977-től a Sorbonne Nouvelle vendégprofesszora volt három évig. A szegedi tudományegyetem 1989. december 21-én rehabilitálta, tavaly a tanévnyitó ünnepségen a professzor emeritus címmel tüntette ki.

Radnóti Miklósról és Sík Sándorról írt monográfiát, a Gondolat Kiadó sorozatában ő állította össze a rokokóról szóló antológiát. Kedvenc tárgyköréit a címével is jelzi 1971-ben megjelent tanulmánykötete: Írók, érzelmek, stílusok. A magyar esszéirodalom

gazdag örökségének folytatója; írásait kiváló filológiai felkészültség, széles látókörű európai kitekintés jellemzi, intuíció, ötletesség, találékony teszt élményszerűvé. Csak a rendszerváltás után, 1989-ben nyerte el életművére (Kutatások három évszázad magyar irodalmából) az irodalomtudomány doktora minősítést.

Díszdoktorrá avatása után fejezeteket idézett föl annak az egyetemnek a történetéből, amelynek jogait és kiváltságait, ahogy esküje kötelezte, nehéz időkben is megvédte. Mint mondta, a kolozs-

vári egyetem szellemiségét kiváló professzorai őrizték, a magyar reformkor és forradalom szabad- elvű szellemisége jellemezte a tudományegyetemet azután is, hogy a professzori kar Szegeden folytatta munkáját.

Az egyetem történetét nemcsak a professzorok, a diákság is írja; történeti jelentőségű volt a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának megalakítása is, és 1956. október 16-án a hallgatók szövetségének, a MEFESZ-nek a megalakítása is. A szegedi hallgatók mentek el azután Budapestre, Pécsre, hogy megalakítsák az ifjúsági szövetségeket, tehát innen indult a forradalom. Az egyetem visszazerezte önbecsülését és identitását. Kimondta autonómiáját, s az autonóm egyetem november 4-e után is működött: így vehették vissza Bálint Sándort a néprajzi tanszékre, visszaállíthaták a korábban megszüntetett klasszika filológia- oktatót, határozta meg, hogy visszahívják a professzori karba Sík Sándort és Bibó Istvánt, és visszahelyezték tanszékére Szabó Józsefet, akinek közreműködésével olyan tervezetet készítettek az egyetemi autonómiáról, mely először tartalmazott büntető szankciókat annak megszegői ellen.

Minderről később persze szó sem lehetett, mondta előadásában az egykori rektor, az új díszdoktor; s hozzátette: meghatóan vette át a kitüntetést azért is, mert éppen a forradalom évfordulójának előestéjén vehette át; azon az egyetemen, ahol a professzori kart hiába biztatták, sose ítélte el az 56-os rektort, s ahol, mint búvópatak, tovább élt a forradalom szelleme.

S. E.

Önálló Erdélyt?

A Royal-beli kávéházi esték sorozata legutóbbi találkozóját új helyszínen, a Hági étteremben tartották, ahol dr. Bárány Ferenc, Temesvár országgyűlési képviselője a fenti címmel tartott vitaestet. A Romániából érkezett sebész-aneszteziológus szerint a kérdésre nem lehet egyértelműen igennel vagy nemmel válaszolni, no meg nem is volna igazán érdekes. Hanem inkább boncolgatni kell egy kicsit, hiszen ez mindig izgalmas volt és a jövőben is izgalmas kérdés lesz.

Erdélyben ma legalább ötféle domináns politikai tendencia létezik. Egyrészt a nagy román nacionalizmus, amely igyekszik ellenséggé kialakítani a magyarokról. Másrészt a jobboldali magyar-székely kisebbség, akik a „hát mi székelyek vagyunk, osztán önállóknak köll lennünk, a kutya úristenit” elvet képviselik. A román többség azt vallja, önállóságról szó sem lehet, ne is beszéljünk erről, de ne is fenyegetőzzenek különféle csoportosulások. A magyar lakosság nagy része szerint felesleges arról beszélni, mert nem a határok megváltoztatása, hanem az átjárhatósága a fontos, amelyet Petru Grozától napjainkig sokan hangoztattak már. Végül létezik még – mindkét oldalon – a tájékozatlan, sőt „buta emberek” csoportja, akik a „hallottad mi történt, el akarják szakítani” szintjén mozognak. Ha félretesszük utóbbiakat és a szélsőséges nézeteket képviselőket, akkor már csak két álláspont marad.

De legyen önálló Erdély vagy sem? A kérdés bonyolult, előzményei a nagyhatalmak által többször felosztott Kelet-Európában rejlenek, ahol – Churchill szerint is – a nemzetiségek akkor viselkednek jól, ha asszimilálódnak. De a nemzetiségek sehol a világon nem oldódtak fel, sőt manapság reneszanszukat élik: Dr. Bárány Ferenc véleménye szerint bármilyen esemény is történik a világon, azt mindig egy sajátos, magyarság-szemüvegen keresztül úgy kell vizsgálnunk, hogy milyen hatással lesz ez az erdélyi magyarságra. Ugyanez érvényes az önálló Erdély kérdéseire is. Ennek megteremtésére azonban ma sem politikai, sem gazdasági lehetőség nem kínálkozik. Amennyiben Európában mindenütt átjárhatóvá lennének a határok, a magyar és a román gazdaság egyaránt pillanatok alatt tönkremenne, belefutna saját árucikkeibe a külföldi áruk dömpingje, illetve belső túltermelési válsága miatt. Politikai téren mindenütt tapasztalható a nagy nemzetek ontudatra ébredése, miközben többségi és kisebbségi nacionalizmus is megfigyelhető a többnemzeti területeken, így Erdélyben is. Ilyen politikai viszonyok közepette pedig nem lehet szó arról, hogy az országrész önálló legyen.

PÁL TAMÁS PÉTER

Az énekművész ünnepe

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Annyi kosztümös kép után ezúttal civilben mutatjuk a népszerű szegedi tenoristát, Juhász Józsefet; akik még nem ismerték meg az utcán, színházon kívül, civilben, azoknak is segítsünk: ő az, akinek illik köszönni. A pálya, a teljesítmény, a művészet, az ember iránti tisztelet kinyilvánításaként. Nem sokan vannak ugyan, akik hozzá hasonló produkáltak volna az opera világában: tegnap este a Szegedi Nemzeti Színház ünnepe előadásán százhuszonötöd- ször énekelt nemzeti operáknak, Erkel Ferenc Bánk bánjának a címszerepét. A társulat nevében ifjú pályatársa, Busa Tamás köszöntötte a neves tenoristát az előadás előtt; utána ünnepelte a közönség; mi is köszöntjük Juhász Józsefet az alkalomból, hogy százhuszonötöd- ször volt Magyarország nagyura a színpadon.

Feltaláltuk az embert...

Lassan már megszoktuk őket. A telefonos-tévé játékokat. Először volt a flipper. Az egész ország engedékenyen mondta: FLIPP, FLIPP. Még a rádiókabaréba is bekerült. Ma pedig lehet, hogy sokan el is felejtették. Jött a mozaik, a terc, a torpedó és a dominó. Játszott az egész ország. Kalán néniért, külföldi utazásért, no meg a játék élvezetért is mellékesen – már ha kapott vonalat.

Szép lassan beépültek mindennapjainkba a játékok. Fél hat körül már nem is kapcsolok a kettes csatornára. Nincs miért. Nézzem, hogy szerven a műsorvezető, hiszen neki nem sok dolga van.

Egyik nap azonban véletlenül odakapcsoltam, és új játékok láttam. Érdekeset és jót. Pedig semmi fantasztikus nincs benne. Az iskolából jól ismert amőbát játszották. Am a néző nem a géppel, hanem a műsorvezetővel mérkőzhet meg. Felüldülést hozott az az öt perc. Nem is a játékot néztem, hanem a műsorvezető arcát. Izgult, ideges volt, bosszankodott. Felszavak csúsztak ki a száján. Ökölbe szorította a kezét és görcsölt. S a végén, mikor ő nyert, megkönnyebbülten nagyot sóhajtott és örült. No persze veszített is, hiszen ő is csak ember, hibázhat. Ekkor megadóan felnyögött és mosolyogva gratulált a játékosnak. Igazi emberi reakció.

S hogy mi ragadott meg a játékban, hiszen nagyot legyinthetnek: nincs benne semmi pláne. Hát éppen ez az. Elgépiesedett világunkban feltaláltuk az embert. S ez is nagy dolog.

TAKÁCS VIKTOR

Az értelem kedvesei

Mr. Thomas Marjoram a tehetséggondozásról

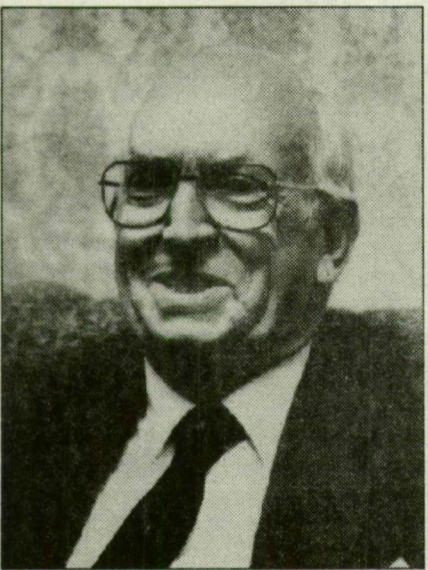
A G-2000 olyan számítógépes rendszert alakított ki, amely az ország tehetségeinek és a tehetségek foglalkoztatására számító intézmények adatait tárolja. Mi más is lehetne első kérdésünk Marjoram úrhoz, mint hogy ki tekinthető tehetségesnek?

– A tehetségre nehéz általános meghatározást adni, mindenki másként értelmezi, s ezen kívül is: a tanítás és a tehetségpótlás szempontjából viszonylagos fogalomról van szó. Tétélezzünk fel egy osztályt, amelyben mindenki magas színvonalon van – ebben nagyon ki kell emelkednie annak, akit hozzájuk viszonyítva tehetségesnek lehet nevezni; egy átlagos osztályban pedig egy kevésbé tehetséges diák is tehetségesnek tekinthető. A gond akkor keletkezik, ha a többé-kevésbé homogén többségből egyetlen diák emelkedik ki, s az oktatás átlagosan megfelelő színvonalával ezt az egyet nem lehet kielégíteni. Végülis, úgy gondolom, a megoldás az, hogy minden diák olyan felkészítést kaphasson, amely az ő egyéni képességeit saját magához viszonyítva fejleszti ki. Különösen érvényes ez a zenére, s a művészeti ágakra, ahol a tehetség nem oly egyértelműen tesztelhető, mint például a matematikában.

– Ön szerint a tehetségpótlásnak vannak-e etikai problémái? Vagyis: kivételezetinek tekinthető-e az a diák, aki magasabb színvonalú oktatást kap?

– Én úgy mondanám: különbözőnek igen, de nem értékesebb embernek. Az emberek nem egyformák – képességeik szerint sem. A jó oktatási rendszer minden egyes individuuma a neki megfelelő gondot fordítja. Ha ugyanazt az oktatást kapná minden diák, akkor az egy részüknek túl könnyű, más részüknek igen nehéz volna, s végül csak az átlagnak felel meg. Differenciálni kell tehát, a tehetség szerint.

– A brit iskolákban hogyan oldják ezt meg?
– Példaként elmondom, hogy Nagy-Britanniában 1965-ben a gimnáziumokat szinte teljes egészükben felszámolták és kompre-

Az elmúlt napokban Szegeden járt, s a G-2000 Tudományos Tehetségkutató- és Gondozó Alapítvány vendége volt Mr. Thomas Marjoram, a Tehetséggondozó Világtanács elnökségi tagja. A brit szakember, aki az 1975 óta két évente megrendezett tehetséggondozási világkonferenciák egyik kezdeményezője, idén nyáron a hágai értekezleten figyelt fel a Szegeden működő alapítványra, s annak tehetség-nyilvántartó informatikai rendszerére.

henzív iskolákat alapítottak helyettük. De még ezekben az új iskolákban is három képességtípust különböztetnek meg a diákok között, úgymint a magas, átlagos és alacsony képességeket. Ha pedig valaki egészen kiemelkedő, számára lehetőség van a speciális tanulásra, a kiváló táncosoknak például a Királyi Balett Intézetben. A tehetségek felkutatására egyéb-

ként Nagy-Britanniában is országos versenyeket rendeznek. Mindemellett el kell mondanom, hogy tapasztalatom szerint a brit matematikai oktatásban nincs olyan erős szelekció, mint Magyarországon.

– Mi indította magyarországi látogatására?
– Először is: már igen sok országot bejártam, s régóta vágytam Magyarországra is. Mivel a matematika, s a zene a két kedvelt területem, ismertem Bolyai, Bartók s Kodály munkáit, s tudtam a magyar diákok jó szerepléséről is a nemzetközi matematikai versenyeken. Szóval készültem egy magyarországi útra, de ennek konkrét oka végülis az a sok személyes ismeretség volt, amelyet augusztusban a Tehetséggondozó Világtanács hágai konferenciáján szereztem. Ezek révén jutottam el Szegedre is, hiszen a konferencián a szegedi G-2000 alapítvány tehetséggondozó szakemberei is részt vettek.

– Úgy tudom, a G-2000 Hágában egy szegedi központú újszerű tehetséginformaticai rendszer kialakításáról számolt be. Mi a véleménye erről?

– Szeged részéről érdekes kezdeményezésnek tartom. Előnyös, hogy a gazdálkodó intézmények pénzt fektetnek a tehetséggondozásba. A rendszert azonban egyelőre csak felületesen ismerem, s azt hiszem, még nem épült ki teljesen. Arra mindenesetre vigyázni kell, hogy a tehetségek adatainak nyilvántartása ne ütközzék a személyiségi jogokba. Abban ugyan nem kételkedem, hogy a G-2000 adattára jó célt szolgál, de ha valaki már szerepel a listán, az nem tudhatja, adatait mikor, mire használhatják fel. Erre tehát garanciát kell vállalni. A szegedin kívül egyébként még két hasonló rendszerről tudok, egy a kanadai Montrealban, egy a Fülöp-szigeteken, Manilában van. Jó volna, ha ezek kapcsolatot teremtenének egymással. Amennyiben sikerülne, világméretű rendszert lehetne kiépíteni.

SOMOGYI P. SÁNDOR